

การท่องเที่ยวแบบเมือง ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีและผลกระทบเชิงสังคม
และวัฒนธรรมในเมืองเก่าภูเก็ต

Urban Tourism, Nightlife Entertainment Business and its Impacts on the
Socio-Culture of Phuket's Old Town

ภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร¹
Panuwat Phakdee-auksorn

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวแบบเมือง ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีและผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมในเมืองเก่าภูเก็ต” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อศึกษาโครงสร้างและลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้พักอาศัยในเขตชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต 2.) เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเมืองเก่าภูเก็ตต่อผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมจากการเปิดสถานบันเทิงยามราตรี 3.) เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปิดสถานบันเทิงยามราตรีของประชาชนในเขตเมืองเก่าภูเก็ต มีวิธีการศึกษาแบบการวิจัยเชิงพรรณนาโดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 560 คน ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในเขตเมืองเก่ายังอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม ชุมชนแสดงความกังวลต่อปัญหาสำคัญสามด้าน คือ ปัญหาการดื่มสุราและยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชน ปัญหาการค้าประเวณีและปัญหาอาชญากรรมภายในชุมชน นอกจากนี้ การวิจัยยังชี้ว่า ความร่วมมือจากคนในชุมชน การเจรจากับภาคธุรกิจรวมทั้งการเรียกร้องการดูแลจากภาครัฐเป็นวิธีการช่วยบรรเทาผลกระทบเชิงลบและธรรมาภิบาลการจัดการการท่องเที่ยวแบบเมืองที่ยั่งยืน ผลการศึกษา มีประโยชน์โดยตรงในการช่วยวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวแบบเมืองอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: 1. การท่องเที่ยวแบบเมือง. 2. ผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรม. 3. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี.

¹ อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Abstract

The study of urban tourism, nightlife entertainment business and its impacts on the socio-culture of Phuket's Old Town intends 1. to describe the present socio-demographic profile of residents in Phuket Old's Town, 2. to analyse the perception of the local residents towards socio-cultural tourism impacts arising from the opening of nightlife entertainment businesses within their community, 3. to explore methods that residents think will be most useful when dealing with impacts. This study employs a descriptive study approach by using a questionnaire survey with 560 respondents living in Phuket's Old Town. It reveals that overall the socio-cultural impacts from the opening of nightlife entertainment is moderate. However, the community has shown their concerns over the drinking, drug, prostitution and crime problems. Nonetheless, the study indicates that community's cooperation, discussion with business owners as well as support from the government are ways to alleviate negative impacts while promoting sustainable urban tourism. In conclusion, this study will be useful for the effective future urban tourism planning.

Keywords: 1. Urban Tourism. 2. Socio-Cultural Impacts. 3. Nightlife Entertainment Business.

บทนำ

ในบริบทของการศึกษาและงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบเมือง (Urban Tourism) เป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างมากจากนักวิจัย (Ashworth and Page 2011) ที่ผ่านมาจึงมีรายงานการวิจัยเพียงไม่กี่ฉบับที่เกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว ในลักษณะนี้ที่ได้รับการตีพิมพ์และปรากฏในวารสารวิชาการ เช่น งานของ Spink (1994) เรื่อง การท่องเที่ยวแบบเมืองกับการเดินทางในเมือง Rotterdam งานของ Buhalis, Maitland and Viveiros (2000) เรื่อง การท่องเที่ยวแบบเมือง หรือการศึกษาของ Haley, Snaith and Miller (2005) ซึ่งได้รายงานผลการศึกษาด้านผลกระทบเชิงสังคมจากการท่องเที่ยวแบบเมืองโดยตรงกรณีศึกษาเมือง Bath ประเทศสหราชอาณาจักร ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า จำนวนการศึกษาวิจัยที่ค่อนข้างจำกัดนี้เองเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ปัจจุบันองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวแบบเมืองทั้งในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก งานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นความพยายามส่วนหนึ่งเพื่อช่วยเติมเต็มความรู้และตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในเชิงสังคมและวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีเพื่อเป็นสินค้าสำหรับการท่องเที่ยวแบบเมือง

ภูเก็ตกับการท่องเที่ยวแบบเมือง (Phuket and Urban Tourism)

ภูเก็ตถือเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานนับแต่อดีต ประกอบด้วยสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง มีอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภาษา ประเพณี อาหารการกินและลักษณะความเป็นอยู่แบบเฉพาะของตนเองหรือที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในนามวัฒนธรรม “เปอรานากัน” (Peranakan) ที่สำคัญภูเก็ตยังมีเอกลักษณ์ในด้านรูปแบบสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะอาคารบ้านเรือนในเขตเมืองเก่า ซึ่งปัจจุบันยังคงรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมการก่อสร้างในแบบดั้งเดิมที่เรียกว่า “ชิโนโปรตุกีส” (Chino-Portuguese) เปรียบเสมือนตัวแทนหรือสัญลักษณ์ที่สะท้อนความมั่งคั่งและอดีตอันรุ่งโรจน์

ของภูเก็ตในฐานะเมืองท่าและหัวเมืองการค้าของนักเดินทางยุคโบราณ ด้วยต้นทุนมรดกวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าเหล่านี้ทำให้การลงทุนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเมืองของภูเก็ตให้ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้สูงหากได้รับการจัดการและการสนับสนุนที่ดี

Verbeke (1996) อธิบายว่าการท่องเที่ยวแบบเมือง หมายถึง การท่องเที่ยวในเขตตัวเมืองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเยี่ยมชมตึก อาคารที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมเก่าแก่หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ โรงละคร การชมการแข่งขันกีฬา การเข้าร่วมเทศกาลและการชื่นชมทัศนียภาพและภูมิสถาปัตยกรรมของเมือง ในเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่งของโลก ยกตัวอย่าง เช่น ลอนดอน การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวแบบเมืองได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง ในแต่ละวัน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาลอนดอนมักจะเดินทางไปเยี่ยมชมหอนาฬิกาบิกเบน อาคารรัฐสภา พิพิธภัณฑ์ลอนดอน ในปารีสนักท่องเที่ยวก็นิยมเดินทางเยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น หอไอเฟล พระราชวังแวร์ซายส์ ร้านขายน้ำหอม เช่นเดียวกันกับในเอเชีย ฮองกง ปักกิ่ง โตเกียวหรือแม้แต่มะละกาก็เป็นเมืองที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเมืองอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวแบบเมืองมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยว มีนัยสำคัญและประโยชน์โดยตรงต่อพัฒนาการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ (Ashworth and Page 2011)

การท่องเที่ยวแบบเมืองของจังหวัดภูเก็ตมีจุดสนใจสำคัญ (Attraction) คือ อาคารและบ้านเรือนในแบบชิโนโปรตุกีส (Chino-Portuguese) ซึ่งเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมการก่อสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและโปรตุเกส มีอายุร่วมร้อยปี สร้างขึ้นในสมัยที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์เป็นเจ้าเมือง (ปราณี สกุลพิพัฒน์ 2543) โดยอาคารที่มีลักษณะสวยงามโดดเด่นและส่วนใหญ่มักเป็นบ้านของพ่อค้าคหบดีชาวภูเก็ต ตั้งเรียงรายอยู่ในบริเวณสองฟากฝั่งของถนนกลาง ถนนเยาวราช ถนนตีบุก ถนนกระบี่และถนนพังงา (จันทน์ พวงแก้ว 2546) ซึ่งเป็นย่านการค้า

ใจกลางเมืองภูเก็ต เต็มไปด้วยร้านค้า ภัตตาคาร และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมืองและสินค้าอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวัน ในปัจจุบันเพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว เจ้าของบ้านและอาคารเก่าแก่บางแห่งได้เอื้อเพื่อเปิดบ้านของตนเองและอนุญาตให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเข้ามาศึกษาและเยี่ยมชม ในขณะที่เดียวกันบ้านบางหลังได้ทำการปรับปรุงเพื่อเปิดเป็นที่พักรับรองแบบ Guesthouse ไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ในแต่ละปี จังหวัดภูเก็ตก็ได้กำหนดให้มีการจัดงานย้อนรอยอดีตถนนกลางชั้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์เพื่อเป็นการร่วมอนุรักษ์ ส่งเสริมฟื้นฟู สืบสาน เล่าตำนานและวิถีชีวิตของชาวภูเก็ตในอดีตให้คงอยู่สืบไป

ประเด็นปัญหา ผลกระทบและอันตรายของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีกับการท่องเที่ยวแบบเมือง

โดยทั่วไป นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณตัวเมืองภูเก็ตทั้งที่เดินทางมาด้วยตนเองและบริษัทนำเที่ยว มักมีจุดประสงค์หลักในการเดินทางเพื่อมาสัมผัส เรียนรู้วิถีชีวิตประจำวันของชาวเมืองและชื่นชมภูมิสถาปัตยกรรมของเมืองในช่วงเวลากลางวัน (Day tour) รวมทั้งจับจ่ายเลือกซื้อสินค้า อย่างไรก็ตาม ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เจ้าของอาคารและธุรกิจบางแห่งในย่านนี้ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการประกอบธุรกิจการค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ ไปไปสู่การเปิดธุรกิจบริการในรูปสถานบันเทิงยามราตรี (Nightlife entertainment) มีการเปิดธุรกิจในลักษณะกึ่งผับ กึ่งร้านอาหาร (Pub and restaurant) นับสิบแห่ง แม้ว่าธุรกิจสถานบริการยามค่ำคืนเหล่านี้จะมีส่วนช่วยสร้างสีสัน ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปใช้บริการ (Enright and Newton 2004 ; Melián-González, Moreno-Gil and Araña 2011) และเปลี่ยนบรรยากาศเมืองที่เคยเงียบเหงาให้มีความคึกคัก กระตุ้นเศรษฐกิจโดยการสร้างรายได้และอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่น ในทางตรงกันข้าม งานวิจัยบางชิ้นได้ชี้ให้เห็นถึง อันตรายและผลกระทบด้านลบของธุรกิจประเภทนี้

ปัจจุบันแม้ว่าผลกระทบจากการเปิดสถานธุรกิจบันเทิงยามราตรีในเขตเมืองเก่าภูเก็ตยังไม่ประจักษ์ชัด

แต่ผลวิจัยในอดีตเช่น การศึกษาของ Reisinger (2009) ชี้ว่า แม้การเปิดธุรกิจยามราตรีจะไม่แสดงอาการและส่งผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมากนักในระยะเริ่มต้น แต่ในระยะยาวเมื่อแหล่งท่องเที่ยวได้รับความนิยมและมียอดนักท่องเที่ยวสูงขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านต่างๆ จะปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมต่อสังคม ยกตัวอย่างเช่น ปัญหามลพิษทางเสียง ปัญหามลพิษของขยะ อุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท อาชญากรรมรวมทั้งการแอบแฝงการค้าประเวณี (Andereck ... et al. 2005 ; Choi and Sirakaya 2005 ; Yen and Kerstetter 2009) ข้อค้นพบนี้มีส่วนใกล้เคียงและสอดคล้องกับสภาพความเป็นไปและข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวและสาธารณชนทั่วไปสามารถรับรู้จากข่าวตามหนังสือพิมพ์และสื่อช่องทางต่างๆ นอกจากนี้ อาจจะยังพบเห็นด้วยตนเองในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น ย่านถนนข้าวสาร ชุมชนเล็กๆ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกในฐานะแหล่งท่องเที่ยวยามราตรีที่เลื่องชื่อแห่งหนึ่งของเมืองไทย

Shapira (2004, 2007) รายงานว่า ชุมชนในบริเวณถนนข้าวสารได้ประสบกับปัญหาการค้ายาเสพติด แก๊งมาเฟีย อาชญากรรมข้ามชาติสารพัดรูปแบบ ปัญหาโสเภณี การทะเลาะวิวาท ปัญหาความขัดแย้งของพ่อค้าแม่ค้า ตลอดจนปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งครั้งหนึ่งเคยอยู่อย่างสงบ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาเรื้อรังและส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพลักษณ์ในทางเสื่อมเสียของการท่องเที่ยวกรุงเทพฯ และประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ในอีกทางหนึ่งก็เป็นตัวการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวไร้คุณภาพบางประเภทเดินทางหลังไหลมายังประเทศไทยมากขึ้น เช่น นักท่องเที่ยวแบบ Sex tour หรืออาชญากรรมข้ามชาติที่แฝงตัวมาในรูปแบบนักท่องเที่ยว เป็นต้น

บทเรียนจากถนนข้าวสารเป็นสิ่งที่นักพัฒนาและวางแผนการท่องเที่ยวต้องพึงตระหนัก เพราะแม้ว่าการท่องเที่ยวยามราตรีจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจแต่การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ก็แฝงด้วยอันตราย ดังนั้น

หากภูเก็ตต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเมืองในลักษณะที่เป็นอยู่ การควบคุม การวางแผนและการจัดการอย่างรอบคอบเป็นหัวใจสำคัญที่จะบรรเทาผลกระทบเชิงลบให้ได้มากที่สุด เพื่อมิให้ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตกลายสภาพตามรอยถนนข้าวสาร งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นงานวิจัยฉบับแรกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบเมืองของจังหวัดภูเก็ต มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสำรวจตรวจสอบสภาพปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในบริเวณชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยอาศัยมุมมองจากเจ้าบ้าน (Host) ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมมากที่สุด เพื่อจะได้นำข้อมูลหรือผลการวิจัยไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวแบบเมืองของจังหวัดภูเก็ตในอนาคตให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้พักอาศัยในเขตชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต
2. เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเมืองเก่าภูเก็ตต่อผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมจากการเปิดสถานบันเทิงยามราตรี
3. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเปิดสถานบันเทิงยามราตรีของประชาชนในเขตเมืองเก่าภูเก็ต

สมมติฐานการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาพำนัก และความเป็นสมาชิกภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

- งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงในการ
- 1.) ฉายภาพและอธิบายลักษณะสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนที่พักอาศัยในบริเวณชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต
 - 2.) ทำให้ทราบความคิดเห็นของ

ประชาชนผู้พักอาศัยต่อการเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี และ 3.) วิธีการจัดการกับผลกระทบที่เหมาะสมในมุมมองของเจ้าบ้าน ในเชิงวิชาการ ผลวิจัยจะช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริบทของการท่องเที่ยวแบบเมืองซึ่งยังคงมีค่อนข้างน้อยในปัจจุบันทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ ในเชิงปฏิบัติ ผลวิจัยจะช่วยสร้างความกระจ่างและเป็นประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการช่วยวางมาตรการและแผนการจัดการการท่องเที่ยวแบบเมืองของจังหวัดภูเก็ตให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการมุ่งศึกษาเฉพาะกรณีเชิงพื้นที่ (Area-based case study) คือ ศึกษาเฉพาะบริเวณเขตพื้นที่เมืองเก่าภูเก็ต เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการเปิดและดำเนินธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีที่เด่นชัดที่สุดในตัวเมืองภูเก็ตในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา และเป็นบริเวณย่านใจกลางเมืองที่มีอาคารสถาปัตยกรรมแบบชิโนโปรตุกีสที่สะท้อนประวัติศาสตร์และความเป็นภูเก็ตตั้งอยู่จำนวนมาก

วิธีการดำเนินการศึกษา

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มประชากรในการศึกษา คือ ครั้วเรือนที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีลักษณะจำกัด (Finite population) เพื่อกำหนดขอบเขตและจำนวนครั้วเรือนให้มีความแม่นยำ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจจำนวนประชากรในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าด้วยตนเองโดยใช้วิธีนับและจดบ้านเลขที่ของบ้านทุกหลังที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เฉพาะเขตเมืองเก่าภูเก็ตเท่านั้น ผลสรุปว่า มีจำนวนครั้วเรือนทั้งสิ้น 840 หลังคาเรือน ผู้วิจัยได้ตัดสินใจใช้วิธีเก็บข้อมูลจากทุกครั้วเรือน (Census population) ทั้งนี้ เพื่อให้ผลวิจัยมีความถูกต้อง แม่นยำและน่าเชื่อถือมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบพรรณนา (Descriptive study) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 13 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการเพื่อสำรวจลักษณะข้อมูลทางประชากรเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกภาพของชุมชน (โดยกำเนิดหรือย้ายมาจากที่อื่น) ลักษณะอาชีพ (เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) และรายได้ ตอนที่ 2. ตรวจสอบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วย รู้สึกเฉยๆ เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ ตัวอย่างเช่น จำนวนนักท่องเที่ยวยามราตรีที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้มีการจ้างงานในชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยพัฒนาและประยุกต์เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเมืองเก่าภูเก็ต โดยอาศัยงานวิจัยในอดีต เช่น งานของ Andereck ... et al. (2005) ; Haley, Snaith and Miller (2005) ; Park and Stokowski (2009) รวมทั้งปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการท่องเที่ยว ตอนที่ 3. เป็นการสอบถามแนวทางการรับมือหรือวิธีการแก้ไขปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเหมาะสม โดยให้เลือกวิธีการที่เห็นด้วย 3 วิธีโดยเรียงลำดับความสำคัญจาก 1 ถึง 3 จากตัวเลือกทั้งหมด 7 วิธีด้วยกัน เช่น ท่านตัดสินใจขายบ้านเพื่อไปอยู่ที่อื่น ท่านตัดสินใจให้ผู้อื่นเช่าบ้านหรืออาคารของท่าน ท่านเปลี่ยนอาชีพเพื่อทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงในบ้านหรืออาคารของท่าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงและความตรงตามเนื้อหา และนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach-coefficient of alpha) โดยพบว่ามีความเท่ากับ 0.824 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นระดับสูงและสามารถนำไปใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 560 ชุด จากนั้นจึงนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างและลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อสรุปลักษณะของประชากร ส่วนการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ (ชาย - หญิง) อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (อาชีพที่เกี่ยวข้อง - ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) และการเป็นสมาชิกภาพ (เป็นสมาชิกภาพตั้งแต่กำเนิด - ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น) ใช้วิธีทดสอบค่าที (Independent Sample T-Test) และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามกลุ่มช่วงอายุ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 20 ปี, 20-29 ปี, 30-60 ปี และ มากกว่า 60 ปี ระยะเวลาพำนักแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 5 ปี, 5-10 ปี, 11-20, และ มากกว่า 21 ปี และระดับการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า, มัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย ปวช. ปวส., ปริญญาตรีหรือสูงกว่า ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเลือกเรียงอันดับความสำคัญวิธีการรับมือและแก้ไขปัญหา สรุปผลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารายการท่องเที่ยวแบบเมือง ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีและผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมในเมืองเก่าภูเก็ต สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 โครงสร้างและลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้พักอาศัยในเขตชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิงร้อยละ 61.80 และเพศชายร้อยละ 38.20 ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ในวัยทำงาน คือ มีอายุระหว่าง 30-60 ปี ร้อยละ 54.50 มีพื้นฐานการศึกษาในระดับสูง โดยพบว่า เกือบกึ่งหนึ่งร้อยละ 49.80 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และร้อยละ 45.50 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ในด้านการเป็นสมาชิกภาพของชุมชน พบว่าปัจจุบันสัดส่วนของผู้ที่เป็นชาวชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตโดยกำเนิดมีปริมาณน้อยกว่าผู้ที่เข้ามาพำนักอยู่ใหม่ โดยพบว่า มีเพียงร้อยละ 39.80 เท่านั้น ขณะที่ร้อยละ 60.20 เป็นผู้ที่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบกึ่งหนึ่งร้อยละ 48.90 เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมานานกว่า 10 ปี ขณะที่ร้อยละ 23.80 ยอมรับว่า ตนเพิ่งเข้ามาอยู่ในชุมชนเป็นเวลาน้อยกว่า 5 ปี

ในด้านอาชีพนั้น พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 27.70 ที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยประเภทของกิจการที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1 การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม 2 การขายสินค้าของที่ระลึกหรืองานศิลปะหัตถกรรม 3 การให้บริการเช่าที่พักแรม ทั้งนี้เกือบกึ่งหนึ่ง ร้อยละ 49.03 มีรายได้จากกิจการดังกล่าวอยู่ในระหว่างร้อยละ 25-50 ของรายได้รวมทั้งหมดต่อเดือน ขณะเดียวกันก็มีผู้ที่ได้รับรายได้จากการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกินร้อยละ 51 ขึ้นไปคิดเป็นจำนวนร้อยละ 34.84 สำหรับผู้ที่ระบุว่า ไม่ได้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพบว่า โดยทั่วไปประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 41.00 รับจ้างและเป็นพนักงานเอกชน ร้อยละ 41.00 และมีเพียงร้อยละ 12.00 ที่ทำงานกับหน่วยงานในภาครัฐ

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านผลกระทบเชิงสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อผลกระทบจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในด้านสังคมและวัฒนธรรมโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางหรือรู้สึกเฉยๆ ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.71) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามี 8 ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงทัศนะว่า มีความเห็นด้วยกับผลกระทบดังกล่าวที่เกิดขึ้น เมื่อนำจัดเรียงลำดับโดยใช้ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลสำรวจระบุว่า 1.) ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีก่อให้เกิดการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนและยาเสพติดเพิ่มขึ้นเป็นผลกระทบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เท่ากับ 4.26 2.) ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีก่อให้เกิดการค่าประเมินเพิ่มขึ้นเป็นผลกระทบ ($\bar{X} = 4.09$) 3.) ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้อาชญากรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.95$) 4.) การเพิ่มจำนวนของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้ชุมชนเกิดความแออัดมากขึ้น ($\bar{X} = 3.89$) 5.) หากไม่มีธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีสภาพชุมชนน่าจะดีกว่านี้ ($\bar{X} = 3.77$) 6.) การขยายตัวของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี ทำให้วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตแย่ลง ($\bar{X} = 3.77$) 7. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ ($\bar{X} = 3.72$) และ 8.) ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในชุมชนทำให้ความสุขและความอบอุ่นในครอบครัวของลดลง ($\bar{X} = 3.72$) ในขณะที่เดียวกันผู้ตอบแบบสอบถามก็แสดงความไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.65$) ธุรกิจสถานบันเทิงท่องเที่ยวยามราตรีทำให้ชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เห็นนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ($\bar{X} = 2.71$) ผู้ประกอบการธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเก่าภูเก็ต ($\bar{X} = 2.86$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลกระทบที่เกิดจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในด้านสังคมและวัฒนธรรม

ผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรม	ค่าสถิติ	
	\bar{x}	S.D.
1. นักท่องเที่ยวยามราตรีแสดงออกถึงความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน	2.41	1.14
2. นักท่องเที่ยวยามราตรีที่พบในชุมชนมีความสุข	2.48	1.15
3. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้อาชญากรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น	3.95	1.01
4. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีก่อให้เกิดการค้ำประเวณีเพิ่มขึ้น	4.09	0.99
5. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีก่อให้เกิดการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนและยาเสพติดเพิ่มขึ้น	4.26	0.88
6. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในชุมชนทำให้ความสุขและความอบอุ่นในครอบครัวของท่านลดลง	3.72	1.15
7. การขยายตัวของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี ทำให้วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคนใน ชุมชนเมืองเก่า ภูเก็ตแย่ลง	3.77	1.07
8. การเพิ่มจำนวนของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้ชุมชนเกิดความแออัดมากขึ้น	3.89	0.99
9. คนในชุมชนเมืองเก่าถูก تهยอยย้ายไปอาศัยที่อื่น ๆ มากขึ้น หลังจากการเข้ามาของธุรกิจ สถานบันเทิงยามราตรี	3.63	1.04
10. การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองเก่าถูก เกี่ยวกับการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเริ่มลด น้อยลงหรือหมดไปหลังจากการเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี	3.58	1.04
11. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้ชุมชนเมืองเก่าถูก เกิดมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ	3.72	1.10
12. หากไม่มีธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี สภาพชุมชนของท่านน่าจะดีกว่านี้	3.77	1.08
13. ผู้ประกอบการธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง เก่าถูก เกิด	2.86	1.24
14. ธุรกิจสถานบันเทิงท่องเที่ยวยามราตรีทำให้ชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เห็นนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม	2.71	1.23
15. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	2.65	1.28
รวมเฉลี่ย	3.24	0.71

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมุติฐาน ตารางที่ 2
เสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจำแนกตามลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นโดยแยกตามตัวแปรต่างๆ

ผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรม	ค่านัยสำคัญ (P-Value) จำแนกตามลักษณะต่างๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม					
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	การเป็นสมาชิกภาพ	ระยะเวลาพัก
1. นักท่องเที่ยวยามราตรีแสดงออกถึงความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน	.055	.890	.813	.067	.294	.399
2. นักท่องเที่ยวยามราตรีที่พบในชุมชนมีความสุข	.007**	.701	.510	.070	.125	.350
3. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้อาชญากรรมในชุมชนเพิ่มขึ้น	.859	.552	.223	.027*	.455	.511
4. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีก่อให้เกิดการค้าประเวณีเพิ่มขึ้น	.717	.068	.188	.131	.618	.595
5. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีก่อให้เกิดการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนและยาเสพติดเพิ่มขึ้น	.196	.292	.199	.248	.165	.151
6. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีในชุมชนทำให้ความสุขและความอบอุ่นในครอบครัวของท่านลดลง	.198	.681	.844	.177	.199	.237
7. การขยายตัวของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี ทำให้วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตแยลง	.768	.485	.413	.023*	.847	.756
8. การเพิ่มจำนวนของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้ชุมชนเกิดความแออัดมากขึ้น	.485	.446	.129	.001**	.426	.230
9. คนในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตทยอยย้ายไปอาศัยที่อื่น ๆ มากขึ้นหลังจากการเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี	.720	.605	.384	.006**	.549	.243
10. การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเริ่มลดน้อยลงหรือหมดไปหลังจากการเข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี	.046*	.272	.150	.121	.854	.205
11. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีทำให้ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ	.804	.509	.093	.281	.326	.349
12. หากไม่มีธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรี สภาพชุมชนของท่านน่าจะดีกว่านี้	.434	.252	.157	.246	.299	.335
13. ผู้ประกอบการธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเก่าภูเก็ต	.000***	.160	.482	.012*	.217	.009**
14. ธุรกิจสถานบันเทิงท่องเที่ยวยามราตรีทำให้ชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เห็นนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม	.051	.150	.459	.050	.001**	.010*
15. ธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	.027*	.511	.720	.090	.016*	.026*

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
 ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99
 *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99.90

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านเพศมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นต่อผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมในประเด็นที่ 10 และ 15 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ประเด็นที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และประเด็นที่ 13 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99.90 ส่วนปัจจัยด้านอาชีพในประเด็นที่ 3, 7 และ 13 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ประเด็นที่ 8 และ 9 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกภาพของชุมชนในประเด็นที่ 15 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และประเด็นที่ 14 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99.90 ปัจจัยด้านระยะเวลาพำนักในประเด็น 14 และ 15 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และในประเด็นที่ 13 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนปัจจัยด้านอายุและระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์วิธีการรับมือและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปิดสถาบันเท็กซามราตรีในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต (พิจารณาตารางที่ 3 ประกอบ) พบว่า ในบรรดา 7 วิธีการ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า วิธีการลำดับแรกที่จะนำจัดการกับปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การรณรงค์ให้คนในชุมชนร่วมมือกันเพื่อจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีระบบและมีผลกระทบน้อยที่สุดมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีผู้เลือกร้อยละ 39.60 ลำดับที่สองคือ การทำความเข้าใจกับเจ้าของธุรกิจสถาบันเท็กซามราตรีให้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อชุมชนมากขึ้น มีผู้เลือกทั้งสิ้นร้อยละ 34.50 เป็นลำดับแรกในอันดับที่สอง และยังคงถูกเลือกให้เป็นวิธีการแรกในอันดับที่สามเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 25.70) ส่วนการตัดสินใจขายบ้านเพื่อไปอยู่ที่อื่น ตัดสินใจให้ผู้อื่นเช่าบ้านหรืออาคารของท่าน หรือการเปลี่ยนอาชีพเพื่อทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงในบ้านหรืออาคารของท่าน เป็นทางเลือกที่มีผู้เห็นด้วยค่อนข้างน้อย แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งเห็นด้วยกับการทำใจและยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต โดยมีผู้เลือกเป็นจำนวนถึงร้อยละ 20.20

ตารางที่ 3. วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบการเปิดธุรกิจสถาบันเท็กซามราตรี

วิธีการปรับตัว/แก้ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบการเปิดธุรกิจสถาบันเท็กซามราตรี	เลือก (ร้อยละ)			ไม่เลือก (ร้อยละ)	รวม (ร้อยละ)
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3		
	1. ตัดสินใจขายบ้านเพื่อไปอยู่ที่อื่น	1.10	0.90		
2. ตัดสินใจให้ผู้อื่นเช่าบ้านหรืออาคารของท่าน	3.60	2.70	4.60	89.10	100
3. เปลี่ยนอาชีพเพื่อทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงในบ้านหรืออาคารของท่าน	5.50	4.30	5.50	84.60	100
4. รณรงค์ให้คนในชุมชนร่วมมือกันเพื่อจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของท่านให้มีระบบและมีผลกระทบน้อยที่สุด	39.60	23.90	19.10	17.30	100
5. เรียกร้องให้หน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด	24.10	28.20	19.60	28.00	100
6. ทำความเข้าใจกับเจ้าของธุรกิจสถาบันเท็กซามราตรีให้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อชุมชนมากขึ้น	19.10	34.50	25.70	20.70	100
7. ทำใจและยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต	6.10	4.30	20.20	69.50	100

การอภิปรายและสรุปผล

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่พักอาศัยในเขตชุมชนเมืองภูเก็ต

โดยภาพรวม งานวิจัยในครั้งนี้ได้ฉายภาพสภาพปัจจุบันของชุมชนเมืองภูเก็ตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หากนำผลวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลวิจัยของจันทน์ พวงแก้ว (2546) ที่ระบุว่า ในอดีตชุมชนเมืองภูเก็ตเป็นชุมชนที่เคยมีความเป็นอยู่แบบสังคมชนบท ผู้คนส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน มีความเป็นอยู่และวิถีชีวิตแบบจีนที่เรียบง่าย ผู้คนส่วนใหญ่ยึดอาชีพค้าขายและระบบเศรษฐกิจมีความเกี่ยวกันแนบแน่นกับกิจการค้าแร่ดีบุก จะพบว่า ปัจจุบันสภาพของเมืองภูเก็ตได้ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะจากระบบเศรษฐกิจที่อิงอาศัยกับการค้าแร่เปลี่ยนเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากขึ้น มีการเปิดธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม การขายสินค้าของที่ระลึกและงานศิลปะหัตถกรรม การเปิดให้บริการที่พักแรมแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ในแง่สัดส่วนของผู้อยู่อาศัยก็พบว่า ปัจจุบันมีประชากรดั้งเดิมที่เป็นชาวเมืองภูเก็ตแท้ๆ เหลือเพียงร้อยละ 39.80 ในขณะที่มีผู้คนจากทั่วสารทิศได้เดินทางเข้ามาพักอาศัยเพื่อประกอบอาชีพและแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจมากถึงร้อยละ 60.20 การเข้ามาของบุคคลต่างถิ่นเหล่านี้ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในเชิงสังคมและวัฒนธรรม ดังที่ ฤดี ภูมิถาวร (2550) อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน บ้าน วัด โรงเรียนเริ่มห่างกันมากขึ้น การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแบบให้เปล่าเปลี่ยนเป็นการซื้อขาย ทุกอย่างกลายเป็นธุรกิจและต่างคนต่างอยู่ และส่งผลต่อความรู้สึกเป็นเจ้าของ รัก ห่วงแหนและผูกพันกับพื้นที่ และท้ายที่สุด การดำเนินถึงผลประโยชน์และภาพลักษณ์ของชุมชนอาจลดน้อยลงหากเทียบกับผู้ที่อยู่อาศัยมาแต่เดิม

ผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมจากการเปิดสถานบันเทิงยามราตรีในทัศนะของประชาชน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนบทนำ การท่องเที่ยวแบบเมืองของภูเก็ตมีองค์ประกอบหลายประการ ทั้งการเยี่ยมชมสภาพบ้านเมือง อาคารสถาปัตยกรรมและ

ความน่าสนใจอื่นๆ ของ “ความเป็นภูเก็ต” (Phuketness) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับนี้ได้มุ่งความสนใจไปที่การตรวจสอบและประเมินผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมจากการเปิดสถานบันเทิงยามราตรีในเขตพื้นที่เมืองภูเก็ตว่าส่งผลอย่างไรบ้างต่อชุมชนในฐานะเจ้าบ้าน โดยผลวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า นับตั้งแต่การเปิดให้บริการสถานบันเทิงเมื่อเมื่อปี 2552 ในสำนักรับรู้ของชาวเมืองภูเก็ต ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยภาพรวมยังอยู่ในระดับปกติ ข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดวงจรชีวิตของแหล่งท่องเที่ยวของ Butler (1980) ที่ชี้ว่า ในวงจรขั้นที่ 1 หรือ 2 ผลกระทบจากพัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวใดๆ (Destination) จะอยู่ในระดับต่ำจนแทบไม่สามารถสังเกตเห็นได้ นอกจากนี้หากพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมจัดเป็นผลกระทบที่มีลักษณะความเป็นนามธรรมสูง ไม่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมเหมือนกับผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อมหรือเศรษฐกิจ (Haley, Snaith and Miller 2005) อาจเป็นเหตุผลประกอบสำคัญที่อธิบายว่า เพราะเหตุใดในความรู้สึกของชาวเมืองภูเก็ต ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงอยู่ในระดับที่ไม่น่ากังวลใจเท่าใดนัก ในขณะที่เดียวกันผลวิจัยก็เป็นบทพิสูจน์สัมฤทธิ์ผลของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องว่า ที่ผ่านมาสามารถควบคุมดูแลให้ธุรกิจสถานบันเทิงราตรีอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมรวมทั้งสะท้อนความร่วมมือของเจ้าของสถานบันเทิงยามราตรีที่ปฏิบัติตามกฎหมายและเคารพในสิทธิของชุมชนเจ้าบ้าน

แม้ข้อค้นพบจากงานวิจัยจะเป็นที่น่ายินดี โดยภาพรวมธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีไม่ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญหรือสร้างผลกระทบในชั้นวิกฤติต่อชุมชนเมืองภูเก็ต แต่หากวิเคราะห์ลึกลงไปในรายละเอียด ผลวิจัยก็สะท้อนให้เห็นประเด็นปัญหาสำคัญหลายประการที่ไม่ควรมองข้ามและสมควรหยิบยกขึ้นมาพิจารณาให้ลึกซึ้ง โดยเฉพาะความคิดเห็นและความรู้สึกของชุมชนต่อปัญหาการดื่มสุราและยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชน ปัญหาการค้าประเวณีและปัญหาอาชญากรรมภายในชุมชน ข้อค้นพบนี้เป็นสัญญาณสำคัญที่ชี้ว่า หากปราศจากการวางแผนจัดการ

การบัญญัติกฎหมายเกณฑ์ ผลกระทบด้านลบอาจมีแนวโน้ม
ลุกลามขยายตัวจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่บั่นทอน
ความสงบสุขของสังคมเมืองเก่าที่เกิดขึ้นในระยะยาว ที่
สำคัญปรากฏการณ์นี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการ
วิจัยในอดีตที่ผ่านมาหลายฉบับ เช่น งานของ Bastias-
Perez and Var (1995) ; Johnson, Snepenger and
Akis (1994) ; Lawton (2005) ; Sirakaya, Teye and
Sonmez (2002) และ Teye and Sirakaya (2002) ที่
สรุปตรงกันว่า พัฒนาการการท่องเที่ยวนำมาซึ่งปัญหา
โสเภณี การชักจูงให้เกิดการขายบริการทางเพศ การ
ใช้ยาเสพติด การลักขโมยในแหล่งท่องเที่ยว ในทาง
ตรงกันข้ามเมื่อพิจารณาผลกระทบเชิงบวกจากการ
เข้ามาของธุรกิจสถานบันเทิงยามราตรีผลวิจัยก็พบว่า
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปิดธุรกิจสถานบันเทิงยาม
ราตรีมีค่อนข้างน้อยในทุกประเด็น ทั้งในแง่การกระตุ้น
ให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
หรือทำให้ชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เห็นนักท่องเที่ยว
มาเยี่ยมเยือน นอกจากนี้ยังค้นพบว่า ในมุมมองของ
ชาวเมืองเก่าที่เกิดขึ้น ธุรกิจลักษณะนี้ว่าเป็นตัวแปรที่
ทำให้เกิดภาพลักษณ์เชิงลบต่อชุมชนได้

ข้อค้นพบเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้อง
ทุกฝ่ายต้องขบคิดอย่างจริงจัง เพราะแม้ว่าธุรกิจบันเทิง
ยามราตรีจะไม่ใช่อะไรที่ผิดปกติก็น่าเป็นสิ่งที่เราค้นเคย
กันดีในแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป แต่ในพื้นที่ที่มีลักษณะ
พิเศษและละเอียดอ่อนอย่างกรณีของพื้นที่ชุมชน
เมืองเก่าที่เกิดขึ้นที่มีความหมายของการเป็น “ภูมิทัศน์เชิง
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” (Histo-cultural
landscape) อันเป็นอัตลักษณ์สำคัญของชาว
เปอรานากัน การแสวงหาผลกำไรสูงสุดโดยการพัฒนา
ให้พื้นที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ธุรกิจสถาน
บันเทิงยามราตรีเพื่อเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยว
อาจเป็นดาบสองคม ในทางเศรษฐกิจเมืองเก่าเกิดมี
รายได้ดีขึ้น แต่ในอีกทางหนึ่งก็อาจสร้างปัญหาความ
เสื่อมโทรมและกระทบต่อสังคม วัฒนธรรมและศีลธรรม
อันดีได้เช่นกัน (Haralambopoulos and Pizam 1997 ;
Tosun 2002) และท้ายที่สุดอาจนำไปสู่การล่มสลาย
ทางจิตวิญญาณของพื้นที่เมื่อถูกผลประโยชน์และ
อำนาจทางธุรกิจครอบงำจนสูญเสียเสน่ห์และทำลาย

เอกลักษณ์ความเป็นเมืองเก่าแก่ที่แท้จริง ดังที่เคยเกิด
ขึ้นในหลายแหล่งท่องเที่ยวทั่วโลก เช่น ในเมืองไซ่งอน
(Saigon) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเวียดนามที่ดนตรี แสงสี
เหล้าเบียร์ ยาเสพติดและนักค้าบริการทางเพศได้รุม
ทำลายบรรยากาศแห่งความเป็นเมืองวัฒนธรรมของ
เวียดนามไปอย่างน่าเสียดาย (Bystrzanowski and
Aramberri 2003) หรือเมืองท่องเที่ยวอย่างเกาะ Goa
ในอินเดียที่กลายสภาพจากสวรรค์ของนักท่องเที่ยว
เป็นนรกบนดินไปโดยปริยาย ซึ่งส่วนหนึ่งของปัญหา
มีที่มาจาก การขยายตัวของสถานบันเทิงสำหรับนัก
ท่องเที่ยวที่ไร้ขอบเขตและต้องประสบกับภาวะตกต่ำจน
ทุกวันนี้ (Naronha 1999)

วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเปิดสถาน บันเทิงยามราตรีของประชาชนในเขตเมืองเก่าเกิดขึ้น

การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวที่ดี
เป็นกุญแจที่ทำให้เกิดก้าวไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว
คุณภาพชั้นนำในระดับภูมิภาคและระดับโลก เมื่อ
พิจารณาจากสภาพความเป็นไปและระดับพัฒนาการ
การท่องเที่ยวแบบเมืองที่ภูเก็ตกำลังเผชิญอยู่ ผนวก
กับผลสำรวจจากเจ้าบ้านที่ต้องการสร้างความร่วมมือ
ทั้งจากคนในชุมชน การเจรจากับภาคธุรกิจรวมทั้ง
เรียกร้องการดูแลจากภาครัฐเพื่อธรรมาภิบาลจัดการ
การท่องเที่ยวแบบเมืองที่เหมาะสม ภูเก็ตอาจเปิดเวที
เสวนาเพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในการบูรณา
การแผนการจัดการท่องเที่ยวแบบเมืองที่ยั่งยืน
(Sustainable urban tourism) นอกจากนี้ในเมืองต้น
ภูเก็ตรออาจพิจารณาเพิ่มกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ในช่วง
กลางคืน เช่น การกำหนดเปิดกิจกรรมถนนคนเดิน
การแสดงวัฒนธรรมพื้นเมืองของชาวภูเก็ต การเปิด
บริการอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาส
ให้ชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
การท่องเที่ยวแบบเมืองมากขึ้น ผลที่ได้นอกจากจะช่วย
ให้มีการกระจายรายได้และส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัว
แล้ว ยังส่งผลดีโดยตรงในการช่วยลดทอนผลกระทบ
เชิงลบจากการมีเพียงสถานบันเทิงในฐานะ “สิ่งดึงดูดใจ
หลัก” (Primary attraction) แต่เพียงอย่างเดียวในเวลา
กลางคืน วิธีการนี้อาจช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และ
ประชาสัมพันธ์ความเป็นเมืองวัฒนธรรมของภูเก็ตได้ดี

ยิ่งขึ้น ที่สำคัญภูเก็ตควรศึกษาและเทียบเคียงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบเมืองจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อย่างเมืองป็นังหรือมะละกาในประเทศมาเลเซียซึ่งทั้งสองเมืองพื้นฐานลักษณะทางสถาปัตยกรรม รูปแบบวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงเป็นอันมากกับเกาะภูเก็ต โดยปัจจุบันเมืองป็นังและเมืองมะละกาได้รับการยกย่องและจดทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเมืองมรดกโลก (Chai 2011) นอกจากนี้ ภูเก็ตเองก็ต้องให้ความสำคัญต่อศึกษาความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) คุณภาพที่ชื่นชอบการเดินทางเพื่อมาสัมผัสกับประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คน

ท้ายที่สุด ข้อมูลจากการทดสอบสมมุติฐานของงานวิจัยฉบับนี้ยืนยันผลการวิจัยที่ผ่านมาว่า ปัจจัยด้านเพศ อาชีพ การเป็นสมาชิกภาพของชุมชน และระยะเวลาในการพักอาศัยในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามมีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นผลกระทบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ดังที่ปรากฏในงาน Andereck ... et al. (2005) ; Haralambopoulos and Pizam (1996) ; Wang, Bickle and Harrill (2010) ที่ได้รายงานผลวิจัยในลักษณะเดียวกัน ขณะเดียวกันก็ได้ปฏิเสธว่า ระดับการศึกษาไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อความคิดเห็นผลกระทบการท่องเที่ยว

ซึ่งขัดแย้งกับงานของ Tosun (2002) และ Husbands (1989) ที่ชี้ว่า ปัจจัยด้านการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญต่อการรับรู้ผลกระทบการท่องเที่ยวของเจ้าบ้านที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบอันเนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับหน่วยที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพราะผลสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวใดๆ ย่อมมีปัจจัยพื้นฐานจากความร่วมมือของคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยฉบับแรกที่ได้สำรวจตรวจสอบผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเมืองโดยมีพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตเป็นกรณีศึกษา ดังที่ Butler (1980) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีพัฒนาการตามช่วงระยะเวลา ดังนั้นในอนาคตการวิจัยติดตามระยะยาว (Longitudinal study) เพื่อเก็บข้อมูลและตรวจสอบวัดทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงของระดับผลกระทบในชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตทุก 3 หรือ 5 ปีจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ นอกจากนี้ก็วิจัยที่สนใจอาจใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อค้นพบในระดับรายละเอียดได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- จันทร์ พวงแก้ว. (2546). ย่านการค้าเก่าภูเก็ต 100 ปี แห่งวิถีชีวิตชุมชน (พ.ศ. 2444-2543). วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปราณี สกกุลพิพัฒน์. (2543). ย้อนอดีตเมืองภูเก็ต. ภูเก็ต: วิเศษ.
- ฤดี ถาวรบุตร. (2550). ภูเก็ต. ภูเก็ต: ภูเก็ตบุลเลทิน.

ภาษาอังกฤษ

- Andereck, K. L. ... et al. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. **Annals of Tourism Research** 32 (4) : 1056-1076.
- Ashworth, G. and Page, S. (2011). Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes. **Tourism Management** 32 (1) : 1-15.
- Bastias-Perez, P. and Var, T. (1995). Perceived impacts of tourism by residents. **Annals of Tourism Research** 22 (1) : 208-210.
- Buhalis, D., Maitland, R., and Viveiros, L. (2000). Urban tourism. **Annals of Tourism Research** 27 (1) : 229-231.
- Butler, R. W. (1980). The concept of tourist area life cycle of evolution: implications for management of resources. **Canadian Geographer** 24 (1) : 5-12.
- Bystrzanowski, J. and Aramberri, J. (2003). The iron laws of sex tourism. **Tourism Recreation Research** 28 (3) : 83-91.
- Chai, L. T. (2011). Culture Heritage Tourism Engineering at Penang: Complete The Puzzle Of "The Pearl Of Orient." **Systems Engineering Procedia** 1 (1) : 358-364.
- Choi, H. S. C. and Sirakaya, E. (2005). Measuring residents' attitude toward sustainable tourism: Development of sustainable tourism attitude scale. **Journal of Travel Research** 43 (4) : 380-394.
- Enright, M. and Newton, J. (2004). Tourism destination competitiveness: a quantitative approach. **Tourism Management** 25 (6) : 777-788.
- Haley, A. J., Snaith, T., and Miller, G. (2005). The social impacts of tourism: a case study of Bath, UK. **Annals of Tourism Research** 32 (3) : 647-668.
- Haralambopoulos, N. and Pizam, A. (1996). Perceived impacts of tourism : the case of Samos. **Annals of Tourism Research** 23 (3) : 503-526.
- Husbands, W. (1989). Social status and perception of tourism in Zambia. **Annals of Tourism Research** 16 (2) : 237-253.
- Johnson, J. D., Snepenger, D. J., and Akis, S. (1994). Residents' perceptions of tourism development. **Annals of Tourism Research** 21 (3) : 629-642.
- Lawton, L. J. (2005). Resident perceptions of tourist attractions on the Gold Coast of Australia. **Journal of Travel Research** 44 (2) : 188-200.

- Melián-González, A., Moreno-Gil, S., and Araña, J. (2011). Gay tourism in a sun and beach destination. **Tourism Management** 32 (5) : 1027-1037.
- Naronha, F. (1999). Ten years later, Goa still uneasy over the impact of tourism. **International Journal of Contemporary Hospitality Management** 11 (2/3) : 100-106.
- Park, M. and Stokowski, P. A. (2009). Social disruption theory and crime in rural communities : comparisons across three levels of tourism growth. **Tourism Management** 30 (6) : 905-915.
- Reisinger, Y. (2009). **Local resident perception: International tourism: Culture and behaviour**. Oxford: Elsevier.
- Shapira, K. (2004). **Sustainable urban tourism: involving local agents and partnerships for new forms of governance (SUT governance) Project legacy and the new challenge**. Karlsruhe: The institute for technology assessment and system analysis (ITAS).
- _____. (2007). New paradigms in city tourism management: redefining destination promotion. **Journal of Travel Research** 4 (1) : 108-114.
- Sirakaya, E., Teye, V., and Sonmez, S. (2002). Understanding residents' support for tourism development in the Central Region of Ghana. **Journal of Travel Research** 41 (1) : 57-67.
- Spink, J. (1994). Urban tourism and city trip, Rotterdam. **Tourism Management** 15 (6) : 471-472.
- Teye, V. and Sirakaya, E. (2002). Residents' attitudes toward tourism development. **Annals of Tourism Research** 29 (3) : 668-688.
- Tosun, C. (2002). Host perceptions of impacts: a comparative tourism study. **Annals of Tourism Research** 29 (1) : 231-253.
- Verbeke, J. (1996). Scanning museum visitors: urban tourism marketing. **Annals of Tourism Research** 23 (2) : 364-375.
- Wang, S., Bickle, M., and Harrill, R. (2010). Residents' attitudes toward tourism development in Shandong, China. **International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research** 4 (4) : 327-339.
- Yen, I. and Kerstetter, D. (2009). Tourism impacts, attitudes and behavioral intentions. **Tourism Analysis** 13 (5/6) : 545-564.